Sisäministeriö
Inrikesministeriet

LAUSUNTO

30.11.2021

Eduskunnan hallintovaliokunta

Asia: VNS 5/2021 vp; kuuleminen pe 26.11.2021

**Kehityspolitiikan ylivaalikautinen selonteko**

*Siviilikriisinhallintaa käsittelevä osuus*

Kehityspolitiikan tavoin, siviilikriisinhallinta on osa ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Siviilikriisinhallintatoiminnan ja kehityspolitiikan tavoitteet, periaatteet ja osin toteuttamistavat ovat niin ikään paljolti yhteneväisiä. Selonteon mukaan kehityspolitiikassa Suomi toimii kokonaisvaltaisesti ja johdonmukaisesti rauhanomaisen ja demokraattisen sekä oikeusvaltioperiaatteeseen ja hyvään hallintoon nojautuvan yhteiskuntakehityksen edistämiseksi. Osana kehityspolitiikkaa ja kehitysyhteistyötä Suomi edistää yhteiskuntien demokraattista kehitystä sekä oikeusvaltiokehitystä. Vastaavalla tavalla siviilikriisinhallinnassa Suomen tavoitteena on koordinoitu, ihmisoikeuksien kunnioitukseen, demokratiaan, tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen perustuva toiminta, jolla oikeusvaltioperiaatteen mukaisesti edistetään rauhaa, vakautta ja kestävää kehitystä. Kehitysyhteistyön ja siviilikriisinhallinnan arvopohja on siten yhtäläinen, ja useassa kohtaa selontekoa voidaankin todeta mainittujen toimintojen läheinen keskinäisriippuvuus.

Selonteon mukaan kestävä kehitys toteutuu parhaiten demokraattisissa maissa, joissa oikeusvaltioperiaatteet toteutuvat. Siviilikriisinhallinnan keinoin tuetaan valtion keskeisten yhteiskunnallisten toimintojen kehittämistä ja toimintaedellytysten vahvistamista, ja yleisenä tavoitteena on vahvistaa julkista hallintoa, oikeusvaltion periaatteita sekä ihmisoikeuksien ja demokratian toteutumista.

Suomen kehitysyhteistyön lähtökohtaisena tavoitteena on selonteon mukaan kehittyvien maiden oman kantokyvyn vahvistaminen sekä laaja ja inklusiivinen omistajuus. Siviilikriisinhallinnassa toiminnan periaatteena, ja toisaalta onnistuneen toiminnan edellytys, on paikallisen osaamisen ja kapasiteetin kasvattaminen sekä paikallisten kumppanien sitoutuminen omien viranomaistensa toimintakyvyn ja kansallisten instituutioidensa vahvistamiseen. Omistajuuden merkitystä kehitysyhteistyön tai siviilikriisinhallinnan tuloksellisuudelle ja vaikuttavuudelle ei voi korostaa liikaa. Sisäministeriö näkee positiivisena, että useassa kohtaa selontekoa tuodaan esille kehitysyhteistyön tuloksellisuus ja vaikuttavuus, ja toisaalta niiden mittaamista varten tarvittavat indikaattorit. Kehitysyhteistyön vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta – kuten siviilikriisiinhallinnankin, esimerkiksi kriisinhallinnan parlamentaarisen komitean keväisessä mietinnössä korostetusti – tulee pystyä arvioimaan. Monessa kohtaa selontekoa nostetaan esille kansainväliset kestävän

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171 | kirjaamo@intermin.fi | www.intermin.fi

kehityksen tavoitteet Suomen kehityspolitiikkaa ohjaavina tavoitteina, ja toisaalta mainitut tavoitteet tarjoavat lähtökohdan arvioida kehitysyhteistyön tuloksellisuutta.

Sisäministeriö näkee hyvänä, että selonteossa on tuotu esille Suomen kehityspolitiikan toimeenpanoa ohjaava niin sanottu kolmoiskytkös (t*riple nexus*), jossa kansainvälisen yhteisön toimia konfliktissa tarkastellaan kehitysyhteistyön, humanitaarisen avun ja rauhantyön kokonaisuutena – kokonaisuutena, joka parhaimmillaan täydentää toisiaan. Myös Suomen siviilikriisinhallintatoimissa, ja kriisinhallinnassa laajemmin, pyritään kriisinhallinnan kokonaisvaltaiseen lähestymistapaan ja eri toimijoiden väliseen koordinaatioon. Yhteistoiminnan ja koordinaation – sekä kansallisesti että kansainvälisesti – tuoma lisäarvo onkin laajasti tunnustettua, ja mahdollisuudet kokonaisvaltaisuuden vahvistamiseen ovat siten hyvät.

Kumppanuudet, sekä kansalliset, kansainväliset että kahdenväliset, ovat keskeisessä asemassa Suomen kehityspolitiikassa ja Suomi selonteon mukaan vahvistaa monitoimijakumppanuuksia. Laajemmassa ulko- ja turvallisuuspoliittisessa viitekehyksessä vastaavaa korostetaan Euroopan unionissa valmisteilla olevassa Strategisessa kompassissa, jonka myötä erilaisia kumppanuuksia pyritään kehittämään entistä strategisemmin. Vaikka Strateginen kompassi keskittyykin EU:n turvallisuus- ja puolustuspoliittiseen arviointiin, on mielenkiintoista havaita, että niin kompassissa kuin selonteossa tuodaan keskeisesti esille kriisinkestävyys esimerkiksi ilmastonmuutokseen varauduttaessa. Ilmastonmuutoksen hillintä ja sen tuomiin muutoksiin sopeutuminen on jo edellä todetusti yksi keskeisimmistä kehitysyhteistyön haasteista, ja kehitysyhteistyön keinoin voidaan tukea kehittyviä maita tältäkin osin. Vastaava on huomioitu myös siviilikriisinhallinnassa, ja sen toimijoiden vaikutuksia ilmastonmuutokseen samoin kuin ympäristöjalanjälkeä pyritään arvioimaan ja minimoimaan.